

מים זכים

דורשי רשומות אמרו 'אין מים אלא תורה'
שנאמר 'הויו כל צמא לכו למים' (ב"ק פב.)

פרשת מקץ

ויאמר יהודה אל ישׂראל אביו שלחה הנער אתי ונקומה ונלקה ונחיה ולא נמות גם אנחנו גם אתה גם טפנו: אנכי אערבנו מדי תבקשנו אם לא הביאתיו אליך והצגתיו לפניך וחקטאתי לך כל הימים: (מג, ח-ט).

הנה לכאוי יש מקום לפשוט מהפסוקים הנ"ל, את הויכוח הגדול שנחלקו בעולם התורה, לגבי המעשה הידוע בעניין סיפור קבורתו של המהר"ם מרוטנבורג, וכדלהלן.

דהנה כידוע אסרו את המהר"ם מרוטנבורג בבית הסוהר בעלילה, ודרשו בעבור שיחרורו ממון רב, אך המהר"ם לא הסכים שיפדוהו בסכום העצום שביקשו בעבור שיחרורו, והמהר"ם ששה בבית האסורים שבע שנים עד שהוא נפטר שם, ואח"כ גופתו הטהורה נשארה כלואה במבצר ארבע עשרה שנים, - עד שעשיר אחד פדה את גופתו הטהורה והביאה לקבורה, כמסופר בספר 'סדר הדורות' (ה' אלפים מ"ו) בזה"ל:

ושמעתי מפי זקן ת"ח אחד, ששמע מפי מגידי אמת, איך שעשיר אחד שם נפשו בכפו, להשתדל מן המלך להביא את מהר"ם הנ"ל לקבורה, ותיכף בלילה אחר הקבורה בא מהר"ם בחלום לאיש ההוא, ואמר לו בחר לנפשך אחד משני דברים, - או שיזכה הוא וזרעו אחריו עד סוף הדורות שיאריכו ימים בעושר וכבוד, - או שימות תיכף ויזכה לחיי עולם הבא, - ובחר לנפשו שימות תיכף, וכן היה, וחלה מייד וציווה לביתו ומת, ובא איש ההוא בחלום לרב העיר שכן היה לו, ושניתו לו מקום במחיצתו של מהר"ם בעולם ההוא, עכ"ל.

ויש במעשה הזה ויכוח גדול בעולם התורה, וכדלהלן.

- א -

דהנה התעורר ויכוח גדול בעקבות המעשה הנ"ל, האם העשיר הנ"ל בחר בבחירה הנכונה, בכך שבחר למות מייד בכדי לזכות לחיי העולם הבא, - או"ד שיותר נכון הי' לבחור לזכות לאריכות ימים ושנים, שבהם יוכל לקיים עוד הרבה מצוות, ולעשות נחת רוח להקב"ה.

דהיו שטענו שבדאי עדיף לבחור לזכות לחיי עוה"ב, שהרי האדם לא נברא אלא להתענג על ה' וליהנות מזויו שכינתו בעוה"ב, והעוה"ז הוא רק אמצעי להגיע ע"י לעוה"ב, וכמבואר באריכות ב'מסילת ישרים' (פ"א).

ומאידך, היו שטענו שבדאי עדיף לבחור לזכות לאריכות ימים ושנים, שבהם יוכל לקיים עוד הרבה מצוות, ולעשות נחת רוח להקב"ה, וכפי שסיפר הגר"א קוטלר זצ"ל (איש התורה חייב עמי שפ) על הגר"א ז"ל, שאמר: 'אם יגידו לי שכבר מלאו ימי ושנותי, אבל מניחים לי לקיים לפני פטירתי עוד מצוה אחת, בתנאי שאוותר על כל חלקי בעולם הבא, - אסכים לכן ברצון, שהרי אמרו חז"ל 'יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה, מכל חיי העולם הבא'

- ב -

ומעתה לכאוי יש מקום להוכיח מפרשת השבוע, שבאמת עדיף לוותר על ההצעה לזכות לחיי עוה"ב, וכדאי יותר לבחור באריכות ימים ושנים, בכדי שיוכל לקיים עוד הרבה מצוות, - דהנה יהודה ואחיו וכל משפחתו היו בסכנת מיתה מחמת הרעב, וכפי שהובא ברש"י (מג, ח), - והאחים לא יכלו להינצל מסכנת הרעב, אלא א"כ יצליחו להביא עימם את בנימין למצרים, - אך יעקב אבינו לא הסכים שיקחו עימם את בנימין.

ואז יהודה הסכים להסתכן ולהפסיד את כל העוה"ב שלו, בכדי לשכנע את יעקב שיסכים לשלוח עימם את בנימין למצרים, וכמו שאמר יהודה 'אנכי אערבנו מדי תבקשנו אם לא הביאתיו אליך והצגתיו לפניך וחקטאתי לך כל הימים, ופירש רש"י 'חקטאתי לך כל הימים - לעולם הבא ע"כ, - ואיאת בגמ' (מכות יא): שמחמת הנידוי שקיבל יהודה על עצמו אם לא יחזיר את בנימין חי, לכן לא העלה את יהודה למתיבתא דרקיע, עד לאחר הארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, שמשם התפלל עליו אז ואל עמו תביאנו', (כיון שנידוי על תנאי צריך הפרה), עיי"ש.

וא"כ כיון שלכאוי הי' איזה סיכון שיהודה לא יצליח להחזיר את בנימין חי (וכמבואר בתוס' שם בד"ה אפי'), ובכל זאת יהודה הסכים לסכן את כל חיי העוה"ב שלו, בכדי שהוא לא ימות ברעב, אלא יזכה באריכות ימים ושנים, שיוכל לקיים בהם הרבה מצוות, - א"כ לכאוי מוכח מזה, שעדיף יותר לבחור באריכות ימים ושנים, בכדי שיוכל לקיים הרבה מצוות, מאשר למות מיד ולזכות לחיי העוה"ב, וכפי שהובא לעיל בשם הגר"א ז"ל, - ולכאוי יש להקשות מכאן על אלו הסוברים שעדיף לבחור למות מייד ולזכות בחיי עוה"ב וכנ"ל, לדבריהם יהודה הי' צריך להעדיף למות מייד ברעב, ולא להפסיד את חיי העוה"ב שלו.

- ג -

אמנם יש מקום לדחות את ההוכחה הנ"ל, דיתכן דבאמת עוה"ב עדיף טפי מאריכות ימים ושנים, - אך מ"מ יהודה קיווה שיוכל לקיים שניהם, והיינו שיהודה קיווה שיצליח להחזיר את בנימין חי, ואזי יהי לו גם אריכות ימים ושנים ע"י שינצל מסכנת הרעב, וגם לא יפסיד את חיי העוה"ב, - ולכן יהודה הסכים להסתכן באיבוד חיי העוה"ב, כיון שהרי מצד אחד הוא הי' בסכנת מיתה ודאית, וע"י הנידוי שקיבל על עצמו הרי הוא מציל את עצמו ע"י ממיתה ודאית (שע"י)

לעיר מקלט, ואינו יוצא לא לעדות מצוה ולא לעדות ממון ולא לעדות נפשות, ואפי' ישראל צריכים לו, ואפי' שר צבא ישראל כיוצא בן צרויה אינו יוצא משם לעולם, שנאמר 'אשר נס שמה' שם תהא דירתו שם תהא מיתתו שם תהא קבורתו'.

וידועה קושיית ה'תפארת ישראל' (שם) וז"ל, 'אמנם תמיהני, הרי כללא אמרינן דרק ג' דברים עיי' ג"ע ש"ד עומדים בפני פיקוח נפש... והרי כל המקיים נפש אחת מישראל, הו"ל כאילו קיים עולם מלא, ואיך לא יהי' מותר לזה לעבור על איזה עשות, כדי להציל כל ישראל, אם הוא כיוצא בן צרויה וכדו'...', - ועיי"ש שנשאר בזה בצ"ע, - והקושיא הזו לכאורה היא קושיא עצומה, - וע"ע במש"כ בזה ב'אור שמח' (הלי רוצח פיו"ח), ואכמ"ל.

- ז -

ולכאורה יש מקום לבאר בזה, שכיון שהכפרה שהתורה נתנה לרוצח בשגגה היא, שיהי' בגלות בעיר מקלט כל ימי חייו (או עד מיתת הכה"ג), - אי"כ אם הרוצח יצא מהעיר מקלט לזמן מה, אזי יחסר לו בכפרה על חטא הרציחה שלו, כיון שהכפרה שלו היא שישב בעיר מקלט כל ימי חייו, בלא לצאת משם אפי' לא לרוע אהד.

ואי"כ גם בכה"ג שהרוצח יצא מהעיר מקלט לצורך הצלת נפשות, מ"מ יחסר לו עיי"ז בכפרה של חטא הרציחה שלו, כיון שבמציאות הוא לא ישב כל חייו בעיר מקלט, ואונס לאו כמאן דעביד, - ואי"כ נמצא שאם יצא מהעיר מקלט לצורך הצלת נפשות, אזי יהי' לו משום כך חיסרון בכפרה על חטא הרציחה שלו לנצח נצחים, ויהי' לו את פגם הרציחה לעולם ועד בכל חייו העוה"ב שלו.

ואי"כ י"ל שהאדם אינו צריך לוותר על הפגם שיהי' לו בחיי העוה"ב שלו אפי' בשביל הצלת כל כלל ישראל, - כיון שהחיים של כל כלל ישראל הינם חיים זמניים, ואילו הפגם שיהי' לרוצח יהי' פגם לעולם ועד לנצח נצחים, שיחסר לו בכפרה על חטא הרציחה שלו, ולכן י"ל דאינו צריך לוותר על העוה"ב שלו אפי' בשביל הצלת כל כלל ישראל.

ואם כנים הדברים אזי יעלה, שיהודה לא הי' צריך לוותר על העוה"ב שלו אפי' בשביל הצלת כל כלל ישראל, - ואי"כ שוב יהי' מוכח, שהטעם שיהודה ויתר על העוה"ב שלו הי' משום שהוא העדיף לזכות בעצמו באריכות ימים ושנים שיוכל לקיים בהם בעצמו הרבה מצוות, - ואי"כ שוב יש מקום להקשות מכאן על אלו הסוברים שעדיף לבחור למות מייד ולזכות בחיי עוה"ב וכנ"ל, דלדבריהם יהודה הי' צריך להעדיף למות מייד ברעב, ולא להפסיד את חיי העוה"ב שלו וכנ"ל, - ויש לפלפל.

ניתן לזכות את הרבים ולהגדיל תורה ולהאדירה
ע"י הקלטת תגובות הערות והוספות
בקו 'מים זכים': 02-633-5850

כמו כן בקו זה ניתן להאזין
לתגובות שהתקבלו במערכת

המען לתגובות: יצחק זאב כגן
רח' נתיבות המשפט 81 מודיעין עילית
טל': 1515-271-55442 (תא קולי)
פקס: 02-655-0973 (מערכת נסיונית)
דוא"ל: A0527155442@GMAIL.COM

יעקב יסכים לשלוח את בנימין למצרים), ומאיך איבד העוה"ב אינו ודאי, כיון שיהודה קיווה שיצליח להחזיר את בנימין חי ודו"ק, - ולפי"ז שוב אין קושיא מהכא, על אלו הסוברים שעדיף לבחור למות מייד ולזכות בחיי עוה"ב וכנ"ל.

אכן באמת יש לדון בזה, שהרי מבואר בגמ' במכות (שם), שנידוי על תנאי צריך הפרה, ולכן אע"פ שלא נתקיים התנאי שהייתה יהודה, שהרי יהודה כן השיב את בנימין חי ליעקב אביו, אך מ"מ אע"פ לא העלו את יהודה למתיבתא דרקייע, עד לאחר הארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, שמשא התפלל עליו אז, - כיון שבנידוי על תנאי צריך הפרה, אע"פ שלא נתקיים התנאי, (ועיי' שם בתוד"ה אפי', ואכמ"ל).

ואי"כ מבואר שיהודה איבד את חיי העוה"ב שלו באופן ודאי (עד שמשא התפלל עליו וכנ"ל), ואע"פ שהחזיר את בנימין חי לאביו, - ואי"כ עולה שיהודה העדיף לוותר על חיי העוה"ב שלו באופן ודאי, בכדי לזכות באריכות ימים ושנים שיוכל לקיים בהם הרבה מצוות, - ואי"כ שוב יש להקשות מכאן, על אלו הסוברים שעדיף לבחור למות מייד ולזכות בחיי עוה"ב וכנ"ל, דלדבריהם יהודה הי' צריך להעדיף למות מייד ברעב, ולא להפסיד את חיי העוה"ב שלו באופן ודאי.

- ד -

ואולי י"ל, שיהודה לא ידע את מה שאיתא בגמ' במכות (שם), שבנידוי על תנאי צריך הפרה אע"פ שלא נתקיים התנאי, אלא הוא חשב שאם יצליח להחזיר את בנימין חי לאביו, אזי הוא לא יפסיד את חיי העוה"ב שלו, - ולפי"ז שוב אין ראייה מכאן שעדיף להפסיד את חיי העוה"ב באופן ודאי, בשביל לזכות באריכות ימים ושנים לקיים בהם הרבה מצוות וכנ"ל.

ועוד י"ל, דיתכן דיהודה ידע שמשא רבינו יתפלל עליו (לאחר הרבה שנים), ולאחר תפילתו של משה רבינו יעלו אותו למתיבתא דרקייע, וכדאיתא בגמ' שם, - ויתכן שיהודה ידע שלא יפסיד את חיי העוה"ב לנצח נצחים, אלא יזכה בהם במשך השנים לאחר תפילתו של משה, ובכזה אופן העדיף יהודה לוותר על חיי העוה"ב של הרבה שנים, בכדי לזכות באריכות ימים ושנים, שיוכל לקיים בהם הרבה מצוות, - ולפי"ז שוב אין ראייה מכאן, שעדיף להפסיד את חיי העוה"ב לנצח נצחים, בשביל לזכות לאריכות ימים ושנים שיוכל לקיים בהם הרבה מצוות וכנ"ל.

- ה -

ויש לדון עוד מצד אחר, שי"ל שאין מכאן ראייה כלל, כיון שיתכן שבעלמא עדיף למות מייד ולזכות בחיי העוה"ב, - ומ"מ כאן הטעם שיהודה העדיף להפסיד את חיי העוה"ב, לא הי' בכדי שהוא יזכה לאריכות ימים ושנים, שיוכל לקיים בהם הרבה מצוות, (דמטעם זה יתכן שעדיף למות מייד ולזכות לחיי העוה"ב וכנ"ל).

אלא הטעם לכך הי' משום שכל השבטים הרי היו בסכנת רעב, ונמצא שכל כלל ישראל הי' בסכנה קיומית, ואי"כ יתכן שרק בשביל הצלת כל כלל ישראל הסכים יהודה לוותר על חיי העוה"ב שלו, שהרי עיי' קבלת הנדוי שיהודה קיבל ע"ע, הסכים יעקב לשלוח את בנימין למצרים, והי' בזה הצלה לכל כלל ישראל, - אך בשביל הצלת עצמו בלבד, יתכן שיהודה לא הי' מסכים לוותר על חיי העוה"ב שלו, כיון שיתכן שבעלמא עדיף למות מייד ולזכות לחיי העוה"ב וכנ"ל.

- ו -

אמנם באמת לכאורה יש מקום לומר, שגם בשביל הצלת כלל ישראל, אדם אינו צריך להפסיד את העוה"ב שלו, וכדלהלן, - דהנה איתא במשנה (מכות פ"ב ז) לגבי רוצח שגלה

ניתן לתרום להוצאת הפצת העלון, דרך עמדות 'נדרים פלוס' - [לעבור לקופות נוספות - להיכנס ל'קרבן צרכי הרבים' - ולגלוש לחשבונת המצוינות: 'עלון מים זכים'] - הדברים נכתבו לעורר לב המעיין בלבד - ניתן לקבל את העלון במייל, ע"י שליחת בקשה לדוא"ל של המערכת. להנצחת שמות לע"ג ולרפ"ש וכדו' (50), ובכל ענייני העלון, ניתן לפנות: 1515-271-55442 (תא קולי)